

Lehel-Bérdi Alexandra Réka

tanító

Mindszenty József Római Katolikus Óvoda és Nyelvoktató Német Nemzetiségi Általános Iskola
berdireka@gmail.com

Értékközvetítő szemléletű digitális tananyag fejlesztése

Development of digital teaching material with a value transfer approach

Abstract

Today's world raises many questions about what the 21st century should look like, what form and institution would best suit students and teachers and students alike. Many reform or alternative pedagogies have sought to renew traditional education. One of them was József Zsolnai, who in the 1980^s developed *the Program on Values Transfer and Skills Development*. The publication presents the main elements of *the Program on Values Transfer and Skills Development* and an online learning material based on *the Program on Values Transfer and Skills Development*. The digital learning material was developed for the 4. class in the primary school, and within it for German as a foreign language, under the title "German celebrations during the school year". The work was tested by German language teachers and then evaluated by all of them on the basis of a questionnaire. The conclusions drawn from these are summarised in the reflection. The online learning material was designed to develop students' digital and foreign language competences with *the Program on Values Transfer and Skills Development* and for students to start exploring the possibilities of digital learning.

Keywords: alternative pedagogy, program on value transfer and skill development, German as a foreign language, digital competence, digital learning material

Absztrakt

A mai világ számos kérdést vet fel azzal kapcsolatban, hogy milyennek is kellene lennie a 21. századi iskolának, melyik forma, intézmény felelne meg legjobban diákoknak és tanároknak egyaránt. Számos reform – illetve alternatív pedagógia irányzat igyekezett megújítani a tradicionális oktatást. Közülük az egyik Zsolnai József volt, aki az 1980-as években dolgozta ki az Értékközvetítő és képességfejlesztő programot. A publikációban bemutatásra kerülnek az Értékközvetítő és képességfejlesztő program legmeghatározóbb elemei, valamint egy saját készítésű online tananyag, ami az Értékközvetítő és képességfejlesztő program alapján jött létre. A tananyag a 4. évfolyamra, azon belül pedig a német, mint idegennyelv tantárgyra lett kidolgozva, „Német ünnepek a tanév során” címmel. A munkaanyagot német nyelvtanárok oldották meg, töltötték ki, majd ezután mindnyájan értékelhették is egy kérdőív alapján. A reflexióban az ezekből levont következtetések lettek összegezve. Az online tananyag célja az volt, hogy az Értékközvetítő és képességfejlesztő program mentén megalkotott kurzus segítségével fejlesztve legyenek a 4. évfolyamos tanulók digitális és idegennyelvi kompetenciái, valamint a tanulók elkezdhessenek megismerkedni a digitális tanulás adta lehetőségekkel.

Kulcsszavak: alternatív pedagógia, értékközvetítő és képességfejlesztő program, német, mint idegennyelv, digitális kompetencia, digitális tananyag

Bevezetés

A mai világ számos kérdést vet fel azzal kapcsolatban, hogy milyennek is kellene lennie a 21. századi iskolának, melyik forma, intézmény felelne meg legjobban diákoknak és tanároknak egyaránt. Ma Magyarországon az oktatás helyzete rendkívül kényes téma, amire sokan a szakmát igencsak megosztó ötletekkel próbálnak válaszolni. Úgy tűnik, hogy a legjobb szándékú átalakítások és kezdeményezések ellenére sem születtek igazán gyermekközpontú megoldások a mindennapi gyakorlatban. Számolni kellene az életkori sajátosságokkal, a terhelhetőséggel, az emberek életét befolyásoló ezernyi tényezővel, és természetesen azzal a ténnyel is, hogy az iskola, ahol a tanulók a mindennapjaikat töltik, számukra egyfajta „munkahely”, amelynek

küszöbét jó érzéssel és örömmel kellene átlépniük, nem szorongva. Ehhez szükséges lenne, hogy minden gyerek megtalálja azt a területet, amiben tehetséges, és kellő segítséget és motivációt kapjon ahhoz, hogy kibontakoztathassa önmagát. Hogyan érhetjük el mindezt? Mit tudunk hozzátenni ehhez tanárként? Sokan próbáltak már erre megoldást találni. Közülük az egyik Zsolnai József volt, aki az 1980-as években dolgozta ki azt az alternatív pedagógiai programot, ami ezeknek a felvetéseknek megfelel.

Értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia

E cikk kevés ahhoz, hogy a Zsolnai József által megalkotott *Értékközvetítő és képességfejlesztő program (ÉKP)* egésze teljes bemutatásra kerüljön. A következőkben az olvasónak csak betekintést és ízelítőt tudok átadni az *ÉKP* bizonyos elemeiről.

Zsolnai József 1935-ben született nyelvész, pedagógus. Nevéhez több tudományos, kutató pedagógiai és nevelési elképzelés köthető. Aktív munkássága az 1970-es években indult el, amikor kidolgozta a *Nyelvi, irodalmi és kommunikációs nevelési programot* (NYIK). Később 1981-ben a *Nyelvi, irodalmi és kommunikációs nevelési programot* tovább gondolva és kiterjesztve jött létre az *Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program*. A projekt és a később hozzá kapcsolódó intézmények, nem külföldi minták alapján jöttek létre, hanem a Zsolnai József által vezetett Oktatás-kutató Intézetben egy új kutatás során. Az *Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program* 1985-ben alternatív tantervvé vált. A program előzménye az Oktatás-kutató Intézetben kezdődött az „*A képesség és tehetségfejlesztés magyarországi helyzete és lehetőségei, különös tekintettel az általános iskolára*” nevű kutatással 1981-ben, amiből később létrejött az *Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program* (ÉKP). A kutatás kiinduló pontja az volt, hogy csupán iskolai keretek között megvalósulhat-e tehetséggondozás és a hátránykompenzálás is? Ezt főként a képességfejlesztés mentén kívánták megvalósítani, valamint strukturáltan összeállított pedagógiai eszközökkel. Az intézmény várható funkcióját a képesség-és tehetségfejlesztésben szándékozták megállapítani. A program fő célja az volt, hogy az iskola biztosítsa minden diák számára azt a lehetőséget, hogy minél több területen kipróbálhassák magukat, felkeltse az érdeklődésüket, valamint sokoldalú képességfejlesztést kaphassanak az iskola keretein belül. (JÁMBOR –MÁRKY, 2010:35)

Az értékközvetítés a program nevében arra utal, hogy a módszer kidolgozásánál nagy hangsúlyt kapott a tananyaghoz kapcsolódó lehető legtöbb kultúraterület értékeinek átadása. Emellett az is, hogy az iskola tényleges mindennapi élete (tanulásirányítás, gyerekekkel való bánásmód, társas kapcsolatok stb.) a különböző alapértékek mentén, mint például illemtudó viselkedés, műveltségre való törekvés stb., legyenek megszervezve.

„A program nevében a képességfejlesztés arra utal, hogy tananyaga tanulói tevékenységekben, illetve az ezek révén kialakítandó képességekben gondolkodik. Az ÉKP a hagyományos iskolákhoz képest jóval több tevékenység tanítását vállalja. Tantárgyi programokat dolgozott ki olyan tevékenységek tanításához is, melyek a hagyományos iskolákban szakköri keretekben jelennek meg.” (CSÍK, 1994:35) Ennek oka, hogy a tanulók képességei így nemcsak a tanórán lévő feladatok során fejlődnek, hanem az egyéb, különféle – a tervezetbe beépített – máshol fakultációnak nevezett tanórákon is. A program során így változatos képességfejlesztésen mehetnek keresztül a diákok, amik hatással vannak egymásra, ezáltal lesz igazán hatékony a tanítás.

A program kultúraterületek fogalmaz meg, amelyek nem jelentenek minden esetben önálló tantárgyat, hanem a többibe beépítve kerülnek feldolgozásra. Vannak közöttük kötelező, kötelezően választható, választható és fakultációs tárgyak. Olyan kultúraterületek jelennek meg a programban, mint például bábozás, erkölcsismeret, fotózás, néptánc, sakk, informatika, tűzvédelem stb. A képességfejlesztés egyik fontos eleme a differenciálás, amivel a lemaradók felzárkóztatását igyekeztek megoldani. Napjainkban talán meglepő erről beszélni, de az *ÉKP* létrejöttkor ez a törekvés még úttörőnek számított. A szerző a differenciált tanulásszervezést az osztályon belül kísérelte megoldani. A módszert alkalmazó pedagógusok az *ÉKP*-n belül gondot fordítottak arra, hogy a legfontosabb tantárgyakból külön felzárkóztató foglalkozásokat szervezzenek. Azoknak a tanulóknak, akiknek ez sem volt elégséges, speciális szakemberek segítettek a fejlesztésben. A fő tantárgyak mellett figyeltek arra, hogy a fejlesztés során sor kerüljön az ajánlott tárgyak gyakorlására is, hiszen a művészeti tevékenységeknek számos jótékony hatása megfigyelhető volt a tanulóknál. (Csík, 1994:35)

Ha érték közvetítésről és képességfejlesztésről van szó, nem lehet megkerülni az *ÉKP* egyik kulcsfontosságú, központi elemét a művészeti neveléssel kapcsolatban. Míg a hagyományos iskolákban a művészeti nevelés kereteiben lévő tantárgyak mellék- és készségtárgyanként vannak jelen, addig az *ÉKP* iskoláiban a művészeti értékvilág teljességét nemcsak átadni igyekszik a tanulóknak, hanem törekszik aktív részeseivé tenni. A művészeti tevékenységek pozitív kognitív hatásait felismerve lettek beépítve a program elemei közé a különböző művészeti feladatok. Emellett Zsolnai József a művészeteken keresztül kívánta fejleszteni a gyerekek érzelmi és más intelligenciaterületeit. Így Zsolnai Józsefnek sikerült az *ÉKP*-ban egy korát meghaladó területet bevonni, amit a NAT csak 2012-ben vezetett be. Úgy találta, hogy a művészeti nevelés során „az értékelsajátítás igazi gyakorló pályája az alkotás, ami az értékek (újra) teremtését jelenti” (ZSOLNAI JÓZSEF–ZSOLNAI LÁSZLÓ, 1987:55). Ezért a program kiemelt hangsúlyt fektet a művészeti nevelésre, és „...a kultúra teljességét viszi be az iskolába. Ez a magyarázata annak, hogy jóval több tantárgyat (műveltségi területet) és tevékenységet tanít, mint a hagyományos iskola” (ZSOLNAI – KISS, 2001:58) Az egyes művészeti ágak bevonása az iskolába remek lehetőséget biztosít azoknak a tanulóknak, akiknek tehetség gondozásra van szükségük és azoknak is, akinek felzárkóztatásra. Míg a tehetség gondozás során elmélyülnek a tanulók az adott területen, addig a hátrányos helyzetű gyermeknek segíthet a „talpon maradásban. (Zsolnai 1995:61). A gyermek a kreativitását kibontakoztathatja a különböző művészeti órákon, mint például színjátszás, virágkötés, furulya stb. A művészeti nevelés során egyszerre kap értéket, ismeri meg a kultúrát, gazdagodik a belső világa és fejlődik az intelligenciája. „Közismert jelenség, hogy a külvilágból származó információkat sokkal hatékonyabban tárolja el agyunk, ha ahhoz jelentős érzelmi vagy motivációs impulzusok társulnak” (FREUND, 2008:1506). Ezeket pedig mind megkaphatja a tanuló a művészeti tevékenységeken keresztül. Azok az információk, amik ilyen módon tárolódnak, tartósabbak, könnyebb előhívni azokat, és a kreativitást is segítik. „Belső világunk fejlesztése, odafigyelés a lélek hangjára nem csak tanulási képességeinket fejleszti, hanem megtanít az együttműködésre is” (FREUND, 2008. 1506. o.). Az *ÉKP*-n keresztül a tanuló egy igazán színes, hatékony és produktív oktatásban részesül, aminek szerves része a művészeti nevelés. Zsolnai József fontosnak tartotta, hogy pedagógusként is nyitottak legyünk a művészetekre, a tudományra és a filozófiára. (OLLÁRY-KNOLL, 2016:90) „Ha a pedagógia nem érti a művészetet, ha a pedagógia tudósai számára nehéz a filozófia, akkor nem hiszem el,

hogy közünk van a tudományhoz. Ha tudományt akarsz művelni, tanuld meg a művészeteket, tanuld meg a filozófiát!” (ZSOLNAI, 2002:188)

Digitális tananyag az oktatásban

A tanulási közeg az elmúlt évek folyamán egyre inkább informalizálódott. A megszokott módszerekre, értékelésre nagy befolyása vannak az IKT-eszközök, amiken keresztül módosul a tanítás-tanulási gyakorlat.

„A digitális tananyag pedagógiai elvek alapján, az informatika lehetőségeit az oktatási célok mentén kihasználva felépített oktatási anyag, amely felépülhet a 2.1. elemeiből, de önálló, tartalmi, módszertani szempontból zárt egész is alkothat. Alapvető célja egy adott kompetencia kialakítása, fejlesztése. Egy vagy több tantervhez illeszkedhet, és minta-tanmenet vagy oktatási javaslatokat tartalmazó leírás kapcsolódhat hozzá. Terjedelmi keretei szerint lefedhet egy évfolyamban egy tantárgyat (pl. biológia 8. osztályos anyaga), egy epochát vagy projektet, egy kultúrkör számára egy tantárgyat vagy tananyag-egységet („Művészettörténet német nemzeti kisebbségi iskolák 6. osztálya számára”, illetve „A kitelepítés tematikája a magyar festőművészetben”).” (HÜLBER–LÉVAI–OLLÉ, 2015) A digitális tananyag alapvető részei: célok definiálása, a célok megvalósításához nélkülözhetetlen kellékek szemléltetése IKT eszközökkel, a modulokhoz tartozó gyakorló, önellenőrző feladatok, a digitális tananyagot támogató összetett feladatok, valamint a tananyag tudatosítását és használatát mérő értékelő-tesztelő rendszer. A digitális tananyagok különböző tartalommenedzsment-rendszereken (CMS – Content Management System pl. Sulinet) valamint tanulásirányítási rendszer (LMS – Learning Management System pl.: Moodle) jöhetnek létre. Míg a CMS egy passzív tartalomkezelő rendszer, ami dokumentumokat kezel, míg az LMS-n keresztül lehetséges a tananyag elkészítése, az interaktív tanulás és vizsgáztatás is, tehát részletesebb lehetőségeket kínál a felhasználónak. (ELENI, 2020)

Az oktatásban új távlatok nyíltak meg a számítógép megjelenésével, hiszen ma már komoly motiváló tényező a digitális tartalmak felhasználása a tanítási-tanulási folyamat során. Amennyiben sikerül aktív kommunikációt kialakítani a megfelelő digitális tananyag feldolgozásával, ez mindenképpen ösztönzőleg hat a diákokra, akik a folyamatokba való beavatkozás lehetőségén keresztül akár maguk is alakíthatják a multimédiás tartalmakat. Az élményalapú tanulás így nagyban elősegítheti a tananyag eredményes elsajátítását. Az interaktív multimédiás tartalmak felhasználhatók tanórákon, otthon vagy a távoktatásban, valamint tanári támogatással vagy önállóan. Ez utóbbi két lehetőséget a szakirodalom szinkrón, illetve aszinkrón alkalmazásnak nevezi. (HÜLBER–LÉVAI–OLLÉ, 2015)

A digitális tananyagfejlesztés menete

Ahhoz, hogy egy megfelelő digitális tananyagot hozzunk létre, szükségünk van egy többretegű előmunkálathoz, annak érdekében, hogy a lehető leghatékonyabb produktumot hozhassuk létre. Nulladik lépésként meg kell határoznunk a *tantárgyat, a kiválasztott korosztályt és a tananyag címét.*

Első lépésként meg kell terveznünk egy *fejlesztési ütemtervet*. Ez a fejlesztési ütemterv segít átlátni a különböző, jövőbeli feladatokat (2-től a 7. lépésig), részfeladatokat, valamint az ezekhez kapcsolódó időbeli ütemezést is.

Második lépésként a tananyag tartalmi háttérének aktualizálása szükséges, azaz a *szakirodalmak tanulmányozását* érdemes beiktatni. Ez alatt érthető mind a tananyaghoz tartozó szakirodalmak elmélyítése, fórumok olvasása továbbá különböző digitális inspirációs tartalmak gyűjtése.

Harmadik lépésként el kell készítenünk egy *kurzusleírást*. A kurzusleírásban szükséges megfogalmazni a kurzus rövid leírását, a célokat, a témaköröket, a tartalmi és technikai előismerteket. A korábban már meghatározott kurzus címet, célcsoportot, valamint tantárgyat is meg kell itt említeni. A kurzus teljesíthetőségét ebben a feladatban kell megszabni, ami tartalmazza a kurzus időtartamát, az ütemtervet, emellett a kurzus felépítésének is meg kell jelennie (téma, modul lecke stb.). A kurzusleírás segítséget nyújt a tanulóknak, hogy betekintést nyerjenek a tananyag tartalmába, továbbá megismerhessék a főbb irányelveket.

Negyedik lépésként létre kell hoznunk a *kurzus forgatókönyvét*. Ez alapján jön létre később a digitális tananyag. A forgatókönyvben meg kell jelennie azoknak a konkrét tartalmaknak (pl.: szövegrészek, multimédiás elemek stb.) és tevékenységeknek (pl.: házi feladatok, tesztek, játékok stb.), amiket a digitális felületen keresztül a tanulóknak át akarunk adni. Ebben a részben szükséges megfogalmazni a tanulásmódszertani útmutatót is, ami alapján a leendő tanulók tájékozódni tudnak a kurzus felületén. Ez egy egyfajta térkép, amiben megfogalmazódik az értékelés (értékelési pontok helyei, folyamat közbeni, végső értékelés) és a feladatok (feladatok helye, típusa, önellenőrzéshez kapcsolódó és kötelező feladatok). Érdemes a kurzushoz egy időbeli ütemtervet csatolni, ami segít a tanulóknak a határidőket tartani.

Ötödik lépés a *kurzusfejlesztése* az adott digitális felületen. Ebben a lépésben a kurzus forgatókönyvben elkészített anyagokat helyezzük át az általunk kiválasztott online térbe, ahol majd a tanulók dolgozni fognak.

A hatodik lépésben a tananyagot *tesztelni és értékelni* kell külső személyek bevonásával. Ebben a feladatban a tesztelők (tanulók, tanárok) a digitális tananyagot áttekintik, majd a tananyag fejlesztője által megfogalmazott értékelési űrlapot kitöltik.

Utolsó lépésként el kell készítenünk egy reflexiót, amiben megfogalmazzuk a kurzus készítése során tapasztaltakat, a külső tesztelés és értékelés eredményeit, valamint a tesztelés és értékelés alapján a továbbfejlesztési és javítási lehetőségeit.

0. lépés: Tantárgy, korosztály, cím meghatározása
1. lépés: Fejlesztési ütemterv készítés
2. lépés: Szakirodalmak tanulmányozása
3. lépés: Kurzusleírása
4. lépés: Kurzus forgatókönyv elkészítése
5. lépés: Önálló kurzusfejlesztése
6. lépés: Tesztelés, értékelés
7. lépés: Reflexió

Értékközvetítő szemléletű digitális tananyag

Az általam létrehozott digitális tananyag a végzettségemhez legközelebb álló tantárgy alapján határoztam meg, ez pedig a német, mint idegennyelv. Az *Értékközvetítő és képességfejlesztő programban* a német nyelvet 4. osztályban kezdik el tanulni a diákok, ezért íródott 4. évfolyamra a tananyag. Témája: „Német ünnepek a tanév során”. A tárgykör kiválasztásánál figyelembe kellett vennem, hogy a tantárgyfelosztás heti 2 tanórát biztosít ezen az évfolyamon az idegen nyelv tanítására, ami a témák feldolgozására fordítható időnek bizonyos határt szab. Olyan területet választottam ezért, amely felkeltheti a gyerekek figyelmét, ugyanakkor a feldolgozás során nagy segítséget jelent a saját tapasztalatuk, hiszen találkoztak már a különböző ünnepekkel és az ezek kapcsán átélt élményeik megkönnyíthetik a munkájukat. Az idegen nyelvi kultúrák szokásainak megismerése pedig még inkább felkeltheti az érdeklődésüket és erősítheti a motivációjukat a nyelv tanulására.

A téma kiválasztásánál dominált az *ÉKP* szemlélet digitális adaptálhatósága. Az *ÉKP* egyes elemei jól megjeleníthetők a digitális felületeken, amiknek a segítségével korszerűbbé és hatékonyabbá tehetjük az oktatást. Az *ÉKP* szemléletben hangsúlyos a tanult nyelv kultúrájának megismerése. A tananyag egésze erre az ívre épül fel, ez leginkább az ünnepek leírásai, valamint az ünnepekhez tartozó 1-1 videós anyagok folyamán jeleníthető meg. Fentebb említettem már a művészeti nevelés meghatározó jelenlétéről az *ÉKP*-ban. Ezek a művészeti elemek megmutatkoznak a dalok és kézműves feladatok során. A tananyag minden részanyaga tartalmaz valamilyen multimédiás elemet és tevékenykedtetést annak érdekében, hogy a tanulók aktív részesei legyenek a tananyagnak, valamint fenntartsa a motivációjukat.

A munkaanyagot német nyelvtanárok oldották meg, töltötték ki, majd egy kérdőív alapján mindnyájan értékelhették is a tananyagot. A reflexiómban az ezekből levont következtetéseket fogom összegezni. A kurzus fő célja az volt, hogy kurzusommal bevezessem az adott korosztályt a digitális tanulás világába, valamint továbbfejlesszem a 4. évfolyamos tanulók digitális és idegennyelvi kompetenciáit az *Értékközvetítő és képességfejlesztő program* segítségével.

A kurzus 5 témát érint:

- 1. téma: Erntedankfest
- 2. téma: Martinstag
- 3. téma: Weihnachten
- 4. téma: Fasching
- 5. téma: Ostern

A témák a tanév során folyamatosan kerülnek feldolgozásra, amikor annak épp aktualitása van. Mind az 5 téma azonos modellre épült fel:

1. Az adott ünnep bemutatása szöveggel és videóval

ERNTE-DANKFEST

A népi hagyományok szerint szeptember vége, október eleje az őszi munkák befejezésének az időszak.

A természet sok finom gyümölcssel, zöldséggel ajándékoz meg minket, gondoskodik az állatok takarmányáról is.

A **terményünnep**, németül **Erntedankfest** egy olyan alkalom, amelyen köszönetet mondhatunk az idei termésért és remélhetünk egy sikeres és bő terményt adó újévet.

Német nyelvterületeken mai napig szokás terményünnepet tartani az őszi betakarítások végén. A lakosok ekkor feldíszítik az utcákat, tereket és a házakat. Sok helyen az egész falu közösen vonul fel az utcán és mennek el a hálaadó misére. Ekkor a gazdák az ünnepi misére friss zöldségeket, gyümölcsöt, új kenyeret helyeznek. Ezt követően különböző mulatságokat tartanak, ahol lehet enni, inni, táncolni és énekelni.

1. Nézd meg az alábbi 2 videót, hogy hogyan tartják ezt a népszokást a mai napig!

VIDEO

1. kép

2. Az ünnephez tartozó dal előkészítése

- a. A dalban megjelenő ismeretlen idegenszavak megismerése, azaz meghallgatása, olvasása, kiejtése

WÖRTER

WÖRTER VIDEO -

1. WÖRTER

das **Erntedankfest** – terményünnep, hálaadás

der Apfel - alma

die Kartoffel - krumppli

das Getreide - gabona

der Weizen - búza

der Roggen - rozs

der Mais - kukorica

die Birne - körte

der Kohlrabi - karalábé

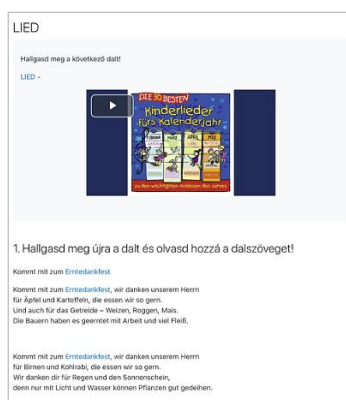
2. kép

b. Az idegenszavak gyakorlása játékos feladaton keresztül

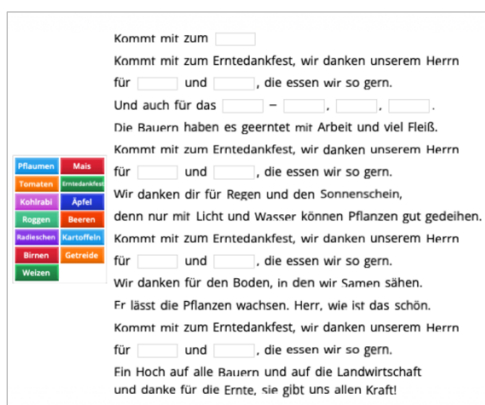
3. kép

3. Az ünnephez tartozó dal megismerése, azaz meghallgatása, majd olvasása

4. kép

4. A dal és a már gyakorolt szavak összekapcsolása és aktivizálása játékos feladaton keresztül

5. kép

5. Az adott ünnephez és dalhoz kapcsolódó kézműves feladat elkészítése

6. kép

6. Rövid teszt, amiben az adott ünnep, az idegenszavak és a dal felmérésre kerül.

ViSSza

2 kérdés
Még nincs rá válasz
1,00 pont szereshető

▼ A kérdés megjelölése

⚙️ Kérdés szerkesztése

Milyen évszakban tartották az Erntedankfest-et?

- a. nyár
- b. tavasz
- c. tél
- d. ősz

Előző oldal
Következő oldal

7. kép

A digitális tananyag értékelése – Reflexió

Az értékelés célja

Az értékelés célja az volt, hogy a 4. osztályos tanulók a Moodle felületén elkészült digitális tananyagon keresztül elkezdenek megismerkedni az online tanulás világával, így fejlesztve a 21. században elengedhetetlen digitális kompetenciát. A témaválasztásnál szempont volt az, hogy az adott témával kapcsolatban nem létezik Magyarországon gyerekeknek szánt tankönyv, így a tanároknak kell összegyűjteniük az ehhez szükséges információkat különböző forrásokból. A digitális tananyagnak köszönhetően most így megszületett egy segédanyag, ami jelentősen támogathatja a pedagógusok munkáját.

A digitális tananyag értékelésének a célja

Az online tananyag értékelése három különböző szempont köré csoportosult, ezek voltak a tanulhatóság, a használhatóság és az értékelési rendszerek. A kérdőív kérdései e három témát

járták körül. A kérdésekre adott válaszok alapján lesz a három csoport rangsorolva, a tananyag pedig minősítve. Ezekből majd egy következtető reflexió lesz levonva, ami alapján a tananyagot a jövőben majd lehet tovább fejleszteni.

Módszer

A Moodle felületén lévő digitális tananyag tesztelését német nyelvtanárok végezték el, akik mind tanítanak alsó tagozaton. Az online tananyaghoz kapcsolódó értékelő kérdőívet 21 fő töltötte ki.

Eredmények

A digitális tananyag értékeléséhez kapcsolódó kérdőív kérdései a következőképpen lettek csoportosítva:

Tanulhatóság
Mennyire egyértelmű a kurzus oktatási célja?
Mennyire segítheti a tanulást a kurzus elején található tanulás-módszertani útmutató?
Mennyire egyértelmű és átlátható a tantárgy tartalma?
Mi a véleménye a kurzus teljesítéséhez szükséges tananyag mennyiségéről?
Mi a véleménye a kurzus tananyagának szerkezetéről?
Hiányzik valami a kurzusfelületről? Van hiba a kurzusfelületen?

Használhatóság
Mennyire használja ki a kurzusfelület az e-learning lehetőségeit?
Mennyire lenne alkalmas a kurzusfelület önálló tanulásra?
Mennyire motivál tanulásra a kurzusfelület?
Mit gondol a kurzus médiatámogatottságáról?

Értékelési rendszerek
Az önellenőrzéshez szükséges feladatok és az önellenőrző lehetőségek jó helyen vannak a kurzusban? Elegendő mennyiségű?
Mennyire egyértelmű, hogy a tanuló teljesítményét hogyan és mihez képest fogják értékelni? Mennyire világos a tantárgy teljesítésének követelményrendszere?
A gyakorló feladatok jellege / típusa / formája mennyire alkalmas a tanuló számára ön-maga tudásának / előrehaladásának az ellenőrzésére?
Mi a véleménye a kurzus teljesítéséhez szükséges beküldendő feladatokról?

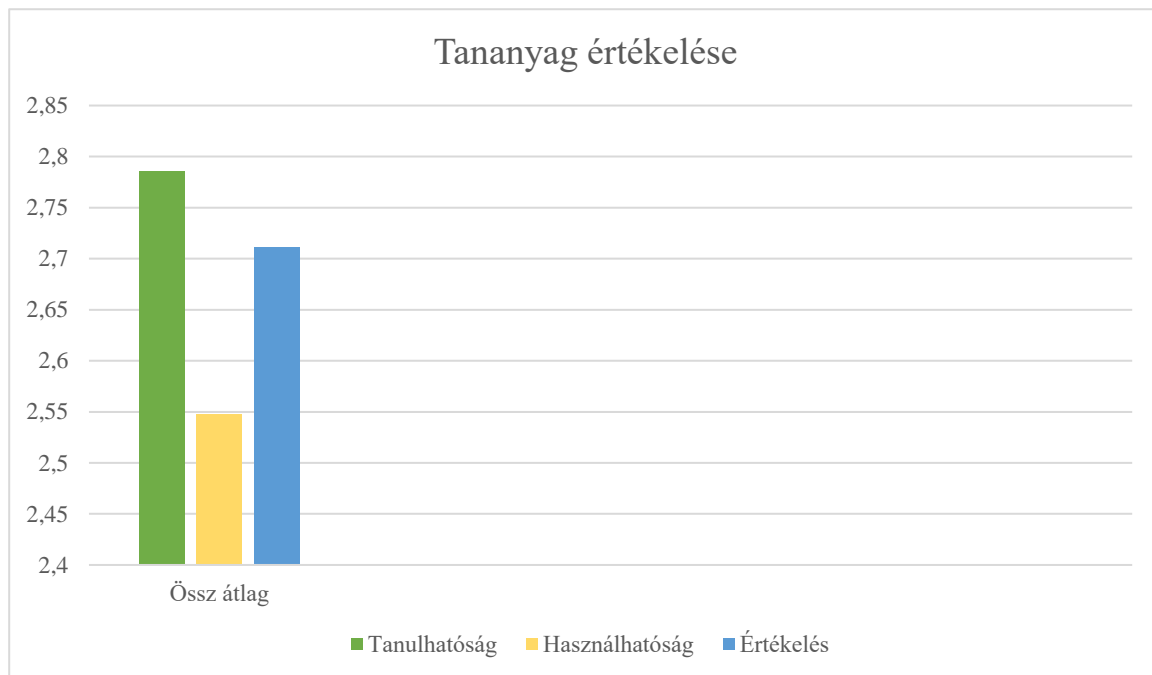
A kérdésekre adott válaszokat átlagolva a következő eredmények születtek. A kérdések 3 fokú skálán lettek összesítve, hogy az átlagok számításánál valós eredményeket kapjunk.

Tanulhatóság	Átlag
Mennyire egyértelmű a kurzus oktatási célja?	2,80952381
Mennyire segítheti a tanulást a kurzus elején található tanulás-módszertani útmutató?	2,714285714
Mennyire egyértelmű és átlátható a tantárgy tartalma?	2,952380952
Mi a véleménye a kurzus teljesítéséhez szükséges tananyag mennyiségéről?	2,952380952
Mi a véleménye a kurzus tananyagának szerkezetéről?	2,761904762
Hiányzik valami a kurzusfelületről? Van hiba a kurzusfelületen?	2,523809524
Össz. átlag	2,785714286

Használhatóság	Átlag
Mennyire használja ki a kurzusfelület az e-learning lehetőségeit?	2,285714286
Mennyire lenne alkalmas a kurzusfelület önálló tanulásra?	2,80952381
Mennyire motivál tanulásra a kurzusfelület?	2,523809524
Mit gondol a kurzus médiatámogatottságáról?	2,571428571
Össz. átlag	2,547619048

Értékelési rendszerek	Átlag
Az önellenőrzéshez szükséges feladatok és az önellenőrző lehetőségek jó helyen vannak a kurzusban? Elegendő mennyiségű?	2,761904762
Mennyire egyértelmű, hogy a tanuló teljesítményét hogyan és mihez képest fogják értékelni? Mennyire világos a tantárgy teljesítésének követelményrendszere?	2,380952381
A gyakorló feladatok jellege / típusa / formája mennyire alkalmas a tanuló számára önmaga tudásának / előrehaladásának az ellenőrzésére?	2,75
Mi a véleménye a kurzus teljesítéséhez szükséges beküldendő feladatokról?	2,952380952
Össz. átlag	2,711309524

Így a három csoport eredménye egymás mellett a következő ábrán látható.

8.kép
Tananyag értékelő grafikonja

Használhatóság

Az eredményekből egyértelműen megállapítható az, hogy a kurzus a tanulhatósága kapta a legjobb értékelést, majd ezt követte az értékelés, majd a használhatóság. Ezek alapján a használhatóságon kell elsősorban további fejlesztéseket végezni. A használhatóság alulértékeléséhez hozzájárulhat a következő gondolatmenet, amit egy kolléga írt az utolsó kifejtős kérdésnél:

„Az online oktatás rávilágított, hogy alsó tagozatban a tanulók még nem képesek az önálló tananyag elsajátításra, szükségük van a személyes támogatásra, visszacsatolásra, megerősítésre. Természetesen, ha csak jó képességű gyerekekről van szó, ott azt gondolom megállja a helyét önállóan is, személyes jelenlét nélkül.”

A kurzus létrejöttének az egyik célja az volt, hogy a 4. osztályos tanulók kezdjenek el megismerkedni az digitális tanulás fogalmával, lehetőségeivel. Fontosnak tartom, hogy minél előbb megismerkedjenek a tanulók a digitális élet ezen oldalával is, ezzel is bevezetve őket a felső tagozat világába. A használhatósággal kapcsolatban szeretném megjegyezni, hogy a Moodle felülete – tapasztalatom alapján – nem feltétlenül a legalkalmasabb LMS felület az alsó tagozatos korosztálynak. Véleményem szerint nem tartalmaz elegendő beépített alkalmazási lehetőséget, amivel a felületen belül lehetne tevékenykedtetni a tanulókat. Ezen belül vizuálisan egyhangú és nincs lehetőség a képi világot egy alacsonyabb korosztályú csoportra szabni.

Értékelés

Második fejlesztendő terület az értékelés volt. A kérdőívben több visszajelzés is volt azzal kapcsolatban, hogy több, illetve nehezebb feladatra volna igény.

„Ami megtalálható feladat, az jó helyen van, viszont többre lenne szükség.”

„Igen, jó helyen vannak. Egyértelműek, könnyen megválaszolhatóak a kérdések. Némelyik lehetne szerintem nehezebb.”

A kurzus elkészítése során törekedtem arra, hogy ne legyen túl sok feladat, hogy ne vegyem el a tanulók kedvét a digitális tanulástól. A visszajelzések alapján a szótanuló feladatokat egészíteném ki más alkalmazásokkal (pl. Kahoot! Quizlet), hogy minél változatosabb játékos feladatokkal találkozzanak a gyerekek. Emellett a tesztek bővíteném ki 10 kérdésre. Valamint a tanulási útmutatóba belefogalmaznám azt, hogy a digitális tananyagban található szókincs, elméleti ismeret az élő tanórán is elő fog jönni, így hasznos a szövegeken, feladatokon végigmenni.

Tanulhatóság

A tanulhatóság kapta a legjobb értékelést, viszont ez a terület is fejlesztésre szorul.

„A tananyag jól felépített, a tananyagrészek nagysága illeszkedik ahhoz, hogy az iskolában mennyi időt tudunk rászánni az adott ünnepkörre. A felépítés átlátható, jól követhető.”

„Az első két téma énekei szerintem nagyon hosszúak, a többihez képest aránytalan. Nem tartom szerencsésnek, hogy pont az elején van ez a két hosszabb szövegű ének, amikor a gyerekek először találkoznak ilyen feladattal. Talán motiválőbb lenne rövidebb ének, több sikerélményt adna a szöveg hozzáolvasása.”

Ez alapján annyit módosítanék az első két témában, hogy kevesebb versszakkal kérném a tanulóktól az énekeket, hogy az fenntartsa az érdeklődésüket a feladat során. A tanulási útmutatót kibővíteném azzal, hogy meghatároznám, hogy mikor foglalkozzanak a digitális tananyaggal (pontosan melyik héten), emellett egy emlékeztető emailt is küldenék ki a tanulóknak, ezáltal segítve azt, hogy ne feledkezzenek meg az online felületen lévő kötelezettségeikről.

Egyéb megjegyzések

„Hiánypótló. Nép és honismeret órán szívesen használnám.”

„Egy komplett hasznos tananyag, ami egy hiánypótló témát dolgoz fel. Változatos feladatokat tartalmaz, remek médiatámogatottságú kiegészítőkkal.”

„Nagyon kreatív, jól összeállított anyag, további témák feldolgozását is javasolom ilyen formában!”

„Vizuálisan nagy szép tananyag minőségi kép és videóanyagokkal. A felépítése következetes, jól követhető, átlátható. A kurzus gyerekbarát és valóban hasznos, érdekes.”

„Gratulálok a feladatsor összeállításához, előremutató, korszerű.”

„Lehetne a tanulók által elkészített anyagokból kisebb kiállítás vagy digitális felületen történő bemutató, hogy lássák egymás munkáit.”

„Jól összeállított, átlátható, érdekes, hasznos tananyag!! Nagyon tetszenek a basteln feladatok, ötletesek a kiegészítő (pl. fánksütő, italkészítő) videók. A szavak jól lefedik az adott témaköröket, számuk és nehézségük önálló tanulásra alkalmassá teszik őket. Gratulálok!”

Összegzés

A munkámmal szerettem volna egy olyan digitális tananyagot létrehozni, amivel a 4. osztályos tanulókat el lehet indítani az online világ ismeretszerzésének az egyik útján. A tananyag témaválasztásánál szerepet játszott az az egykori tapasztalatom, hogy nincs Magyarországon gyerekeknek íródott német népismeretórához használható segédanyag. Ezzel szerettem volna hozzájárulni és segítséget nyújtani a munkatársaimnak, hogy a jövőbeni munkájukat ilyen formában támogassam. Itt szeretnék köszönetet mondani azoknak a kollégáimnak, akik időt és energiát szántak arra, hogy végig csinálják a digitális tananyagot, majd értékeljék azt. Valamint lényeges kiemelni, hogy a tananyag gerincét a Zsolnai József által létrehozott alternatív pedagógiai módszer, azaz az Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program (ÉKP) mentén lett megírva. Az általam megírt digitális tananyaggal 21 szaktanár dolgozott, majd a megadott kérdőív alapján értékelték. A reflexióban a válaszok és kritikák alapján levontam a következtetéseket, amik alapján a jövőben fejleszthetem a kurzust, hogy az még hatékonyabb és még eredményesebb lehessen.

Irodalom

- Csik Endre (1994): *Zsolnai programok = Iskolakultúra*, 10. sz. 31-38. p.
- ÉKP Kerettanterv. *Német nyelv. 4. évfolyam.* (2013). Pápa, Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program Országos Központja.
- ÉKP kerettanterv (2013). Pápa, Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program Országos Központja.
- Eleni, Zoe (2020): *LMS vs CMS: What's the difference?* <https://www.talentlms.com/blog/a-comparison-between-lms-and-cms/>
- Freund Tamás (2008): *Az önzés és az elmagányosodott ember.* Koinónia, 15. évf. 12. sz. 1502-1507. p. https://epa.oszk.hu/02500/02501/00020/pdf/EPA02501_Koinonia_2008_1491-1510.pdf Letöltés dátuma: 2023. 04. 06.
- Hülber László–Lévai Dóra–Ollé János (2015): *Út az új generációs digitális tankönyvek megvalósításához = Könyv és Nevelés*, 17. évf. 1. sz. 67-89. p. Letöltés dátuma: 2023.04.07., forrás: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/ut-az-uj-generacios-digitalis-tankonyvek-megvalositasahoz>
- Jámbor Erzsébet–Márky Vilmos (2010): *Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program.* 35-48. p. In. Balogh Klára–Csiha Réka–Dávidné Csontos Hedvig et al: *Pedagógiai rendszerek.* Budapest, Educatio. <https://docplayer.hu/1686974-Osszegzes-az-osszegyujtott-komplex-pedagogiai-rendszer-tartalmu-jo-gyakorlatok-cimu-tanulmanyrol.html>
- Olláry-Knoll Ildikó (2016): *Az Értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia innovatív törekvései és értékalósága = Iskolakultúra*, 26 évf. 7-8. sz. 87-92, 94-96. p. http://misc.bibl.u-szeged.hu/45461/1/iskolakultura_2016_007_008.pdf Letöltés dátuma: 2023.04.06.
- Zsolnai József az alkotó pedagógus (2011). Irodalmi Jelen <https://www.irodalmijelen.hu/05242013-1418/zsolnai-jozsef-az-alkoto-pedagogus> Letöltés dátuma: 2023.04.05.,
- Zsolnai József (2002): *Vesszőfutásom a pedagógiáért.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Zsolnai József (1996): *A pedagógia új rendszere címszavakban.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Zsolnai József (1995): *Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia.* Budapest, ÉKP Központ, Holnap Kft., Tárogató Kiadó.
- Zsolnai József (1995): *Az értékközvetítő és képességfejlesztő program és pedagógia.* Veszprém, Pannon Egyetem Zsolnai József Archivum
- Zsolnai József (1986). *Egy gyakorlatközeli pedagógia.* Budapest, Oktatáskutató Intézet.
- Zsolnai József – Zsolnai László (1987): *Mi a baj a pedagógiával?* Budapest, Tankönyvkiadó.